Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

10 päivänä kesäkuuta 2021 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Kuluttajansuoja – Direktiivi 93/13/ETY – Kuluttajasopimusten kohtuuttomat ehdot – Ulkomaanvaluutan (Sveitsin frangi) määräinen kiinnelainasopimus – 4 artiklan 2 kohta – Sopimuksen pääkohde – Sopimusehdot, joissa lainanottaja altistetaan valuuttakurssiriskille – Ymmärrettävyyden ja läpinäkyvyyden vaatimukset – 3 artiklan 1 kohta – Merkittävä epätasapaino – 5 artikla – Sopimuslausekkeen laatiminen selkeästi ja ymmärrettävästi

Asiassa C-609/19,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka tribunal d'instance de Lagny-sur-Marne (Lagny-sur-Marnen vähäisten riita-asioiden tuomioistuin, Ranska) on esittänyt 2.8.2019 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 13.8.2019, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

BNP Paribas Personal Finance SA

vastaan

VE,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-C. Bonichot, varapresidentti R. Silva de Lapuerta, joka hoitaa ensimmäisen jaoston tuomarin tehtäviä, sekä tuomarit C. Toader, M. Safjan ja N. Jääskinen (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: J. Kokott,

kirjaaja: hallintovirkamies V. Giacobbo,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 28.10.2020 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– BNP Paribas Personal Finance SA, edustajinaan P. Metais ja P. Spinosi, avocats,

– VE, edustajinaan C. Constantin-Vallet ja M. Le Bot, avocats,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

– Ranskan hallitus, asiamiehinään A.-L. Desjonquères ja E. Toutain,

– Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,

– Euroopan komissio, asiamiehinään C. Valero, N. Ruiz García ja M. Van Hoof,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29) 3 ja 4 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat BNP Paribas Personal Finance SA ja VE ja jossa on kyse näiden kahden pääasian asianosaisen tekemän ulkomaanvaluutan määräisen kiinnelainasopimuksen sellaisten sopimusehtojen väitetystä kohtuuttomuudesta, joissa määrätään muun muassa, että määrättyinä eräpäivinä erääntyvillä maksuerillä katetaan ensin korot, ja joiden mukaan sopimuksen kestoa voidaan pidentää ja kuukausieriä suurentaa jäljellä olevan määrän kattamiseksi.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Direktiivin 93/13 16. perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Vahvistettujen yleisten perusteiden mukaisesti suoritettua ehtojen kohtuuttoman luonteen arviointia, erityisesti julkisluonteisessa elinkeinotoiminnassa, jossa tarjotaan yhteisiä palveluja ottaen huomioon käyttäjien yhteisvastuu, on tarpeen täydentää mukana olevien erilaisten etujen yleisellä arvioinnilla; tähän kuuluu vilpittömän mielen vaatimus; arvioitaessa vilpitöntä mieltä on kiinnitettävä erityistä huomiota osapuolten neuvotteluasemien vahvuuteen sekä siihen, onko kuluttajaa jollakin tavoin kannustettu suostumaan ehtoon ja onko tavarat ja palvelut myyty tai toimitettu kuluttajan tekemästä erityistilauksesta; vilpittömän mielen vaatimuksen voi täyttää elinkeinonharjoittaja, joka kohtelee oikeudenmukaisesti ja kohtuullisesti toista osapuolta, jonka lailliset edut hänen on otettava huomioon”.

4 Tämän direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin säännökset eivät koske pakollisia lakeja tai asetuksia heijastavia sopimusehtoja eikä kansainvälisten sopimusten, joissa jäsenvaltiot ja [Euroopan unioni] ovat osallisina, määräyksiä tai periaatteita, varsinkaan liikenteen alalla.”

5 Mainitun direktiivin 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

2. Sopimusehtoa ei koskaan pidetä erikseen neuvoteltuna, jos se on ennakolta laadittu, eikä kuluttaja ole näin ollen voinut vaikuttaa sen sisältöön, varsinkaan ennakolta muotoiltujen vakiosopimusten yhteydessä.

– –”

6 Saman direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin sopimuksen ehtoihin tai toiseen sopimukseen, josta se on riippuvainen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 7 artiklan soveltamista.

2. Sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea sopimuksen pääkohteen määrittelyä, hinnan tai korvauksen riittävyyttä eikä vastineena toimitettavia palveluja ja tavaroita, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.”

7 Direktiivin 93/13 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jos on kyse sopimuksesta, jonka kaikki tai tietyt kuluttajalle esitetyt ehdot on laadittu kirjallisesti, ehdot on aina laadittava selkeästi ja ymmärrettävästi. Jos ehdon merkityksestä syntyy epäilystä, kuluttajalle suotuisin tulkinta on etusijalla. – –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

8 VE ja hänen puolisonsa ostivat 10.3.2009 päivätyllä notaarin vahvistamalla asiakirjalla kiinteistön ja tekivät tätä varten BNP Paribas Personal Financen kanssa valuuttamääräisen kiinnelainasopimuksen, jonka nimi oli ”Helvet Immo”.

9 Sopimuksessa määrättiin lainan ottamisesta 4,95 prosentin korolla ja sen takaisin maksamisesta lähtökohtaisesti 276 kiinteämääräisessä erässä, jotka oli laskettava Sveitsin frangeina ja maksettava takaisin euroina. Mainitun sopimuksen tekohetkellä tämän lainan määrä oli 143 421,53 euroa eli 216 566,51 Sveitsin frangia.

10 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että tässä samassa sopimuksessa määrättiin määrättyinä eräpäivinä erääntyvien kuukausierien takaisinmaksamisesta euroina ja niiden muuntamisesta Sveitsin frangeiksi korkojen maksamista ja pääoman lyhentämistä varten. Lainan liitännäismaksut, kuten vakuutus, laskutettiin euroina.

11 Pääasiassa kyseessä olevaan sopimukseen sisältyi erityisesti sopimusehtoja, joiden mukaan

– laina-aikaa pidennetään viidellä vuodella ja euromääräisillä kuukausierillä katetaan ensin korot, jos valuuttakurssin kehitys kasvattaa lainanottajan lainakustannuksia

– jos sovitun suuruiset euromääräiset maksuerät eivät riitä koko jäljellä olevan summan maksamiseen alkuperäisellä laina-ajalla, jota on pidennetty viidellä vuodella, kuukausittaisia maksueriä kasvatetaan.

12 Maksamattomien kuukausierien vuoksi laina todettiin erääntyneeksi ja tribunal de grande instance de Libournen (Libournen alioikeus, Ranska) täytäntöönpanosta vastaava tuomari määräsi 16.1.2015 kyseisen kiinteistön pakkohuutokaupasta.

13 BNP Paribas Personal Finance haki 12.1.2017 ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa lupaa VE:n palkan ulosmittaukseen. Kyseinen pankki vaati muun muassa, että VE:n palkan ulosmittaus sallitaan 234 812,61 euron osalta eli 182 595,26 euron pääoman ja 48 487,35 euron korkojen, kulujen ja liitännäiskulujen osalta.

14 BNP Paribas Personal Finance väittää kyseisessä tuomioistuimessa, että vaatimuksia, joissa VE väittää, että pääasiassa kyseessä olevan lainasopimuksen tietyt ehdot ovat kohtuuttomia, ei voida ottaa tutkittaviksi, koska ne ovat vanhentuneet, ja ne ovat joka tapauksessa perusteettomia. Kyseinen pankki väittää muun muassa, että VE:lle ilmoitettiin vaihtokurssin vaihtelusta ja sen vaikutuksista pääasiassa kyseessä olevan lainan lyhentämiseen.

15 VE katsoo, että BNP Paribas Personal Finance on johtanut häntä harhaan pääasiassa kyseessä olevan lainasopimuksen luonteen osalta, koska tämä sopimus altisti hänet rajattomalle valuuttariskille. VE vaatii erityisesti, että tämä sopimus todetaan pätemättömäksi ja että pankin hakemus hänen palkkansa ulosmittaamiseksi hylätään. Toissijaisesti hän väittää, että saatavan määrää on vähennettävä implisiittisen indeksiehdon, laskenta- ja maksuvaluuttaehtojen, kyseiseen sopimukseen sisältyvien takaisinmaksuehdon ja osto-optioehdon kohtuuttomuuden sekä valuuttariskiä koskevan maininnan sopimuksesta puuttumisen perusteella.

16 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että pääasiassa kyseessä olevaan lainasopimukseen sisältyy useita valuutanvaihtomekanismiin sisältyviä ehtoja, jotka johtavat siihen, että valuuttariski sisällytetään kuluttajan maksamiin kuukausieriin. Nämä ehdot liittyvät sääntöihin, joiden nojalla maksut kohdistetaan korkoihin, Sveitsin frangin (laskentavaluutta) määräisten ja euron (maksuvaluutta) määräisten tilien toimintaan sekä laina-ajan pidentämiseen viidellä vuodella.

17 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii tässä yhteydessä, kuinka laaja harkintavalta sillä on pääasiassa kyseessä olevan lainasopimuksen ehtojen tutkimisen osalta. Se pohtii erityisesti, onko niiden katsottava muodostavan yhdessä erottamattomasti kyseisen sopimuksen pääkohteen, jolloin niitä ei voida pitää kohtuuttomina, kunhan ne ovat selkeitä ja ymmärrettäviä, vai voidaanko niitä päinvastoin pitää yksittäisesti kohtuuttomina, lukuun ottamatta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä jo hyväksyttyä ehtoa, joka koskee lainan takaisin maksamista ulkomaanvaluutassa.

18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa sopimusehdon selkeyden ja ymmärrettävyyden arvioinnissa käytettävistä seikoista, että VE on saanut merkittävän määrän tietoa ennen pääasiassa kyseessä olevan lainan ottamista ja että näissä tiedoissa on erityisesti painotettu euron ja Sveitsin frangin välisen pariteetin vakautta. Valuuttariskiä, joka johtuu siitä, että pääasiassa kyseessä olevan lainasopimuksen useita ehtoja sovelletaan yhdessä, ei mainita lainkaan kyseisessä sopimuksessa.

19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää lisäksi, että kansallisessa lainsäädännössä ja oikeuskäytännössä kehotetaan tuomioistuinta arvioimaan lainatarjousta objektiivisesti käyttäen esimerkiksi simulaatiolaskelmia, jotka osoittavat euron ja ulkomaanvaluuttojen vaihtokurssien kehityksen vaikutuksen kyseisen lainan hintaan. Tässä yhteydessä kyseinen tuomioistuin pohtii avoimuuden käsitteen ulottuvuutta, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut, ja

millaisia tietoja on toimitettava lainanottajalle, joka ei tunne talousennusteita, jotka voivat vaikuttaa mainittujen vaihtokurssien kehitykseen ja niihin liittyviin riskeihin. Tältä osin herää myös kysymys siitä, miten elinkeinonharjoittajan vilpitöntä mieltä on arvioitava suhteessa hänen asiantuntemukseensa, joka koskee tiettyjen ennakoitavissa olevien kehityssuuntien arviointia.

20 Tässä tilanteessa tribunal d'instance de Lagny-sur-Marne (Lagny-sur-Marnen vähäisten riita-asioiden tuomioistuin, Ranska) on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että ulkomaanvaluuttamääräisen ja kansallisessa valuutassa takaisin maksettavan lainan pääkohteena ovat toisistaan erottamattomasti ehdot, joissa määrätään, että laina maksetaan takaisin määrättyinä eräpäivinä erääntyvinä maksuerinä, joilla katetaan ensin korot, ja joiden mukaan sopimuksen kestoa voidaan pidentää ja eriä suurentaa jäljellä olevan määrän kattamiseksi, kun jäljellä oleva määrä voi kasvaa merkittävästi vaihtokurssien vaihtelujen johdosta?

2) Onko direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että ehdot, joissa määrätään, että laina maksetaan takaisin määrättyinä eräpäivinä erääntyvinä maksuerinä, joilla katetaan ensin korot, ja joiden mukaan sopimuksen kestoa voidaan pidentää ja eriä suurentaa jäljellä olevan määrän kattamiseksi, kun jäljellä oleva määrä voi kasvaa merkittävästi vaihtokurssien vaihtelujen johdosta, aiheuttavat huomattavaa epätasapainoa sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille erityisesti siksi, että ne asettavat kuluttajan alttiiksi kohtuuttomalle valuuttariskille?

3) Onko direktiivin 93/13 4 artiklaa tulkittava siten, että sen mukaan ulkomaanvaluuttamääräisen ja kansallisessa valuutassa takaisin maksettavan lainan ehtojen selkeyttä ja ymmärrettävyyttä on arvioitava sopimuksentekohetken ja ennakoitavissa olevan taloustilanteen – jota käsiteltävässä asiassa leimasivat vuosien 2007–2009 talousvaikeuksien vaikutukset valuuttakurssien vaihteluihin – valossa ja ottaen huomioon ammattimaisen lainanantajan pätevyys ja asiantuntemus sekä vilpitön mieli?

4) Onko direktiivin 93/13 4 artiklaa tulkittava siten, että sen mukaan ulkomaanvaluuttamääräisen ja kansallisessa valuutassa takaisin maksettavan lainan ehtojen selkeyttä ja ymmärrettävyyttä arvioitaessa on selvitettävä, onko pätevä ja asiantunteva ammattimainen lainanantaja esittänyt kuluttajalle tietoja, erityisesti laskelmia, jotka ovat olleet puhtaasti objektiivisia ja teoreettisia ja joissa ei ole otettu huomioon taloustilannetta, joka voi vaikuttaa valuuttakurssien vaihteluihin?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

21 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä tarkoitettu sopimuksen pääkohteen käsite kattaa lainasopimuksen ehdot, joissa määrätään, että määrättyinä eräpäivinä erääntyvillä maksuerillä katetaan ensin korot, ja joiden mukaan sopimuksen kestoa voidaan pidentää ja eriä suurentaa jäljellä olevan määrän kattamiseksi.

22 BNP Paribas Personal Finance väittää, että direktiivin 93/13 1 artiklan 2 kohdan nojalla sopimusehtoon, jossa määrätään, että määrättyinä eräpäivinä erääntyvillä maksuerillä katetaan ensin korot, ei sovelleta tämän direktiivin säännöksiä. Tämä sopimusehto heijastaa todellisuudessa Ranskan siviililain 1343-1 artiklan säännöksiä ja sitä sovelletaan siis lähtökohtaisesti silloin, kun sopimuspuolten välillä ei ole sovittu muusta järjestelystä.

23 Kun jäsenvaltion tuomioistuimen käsiteltäväksi on saatettu riita-asia, joka koskee väitetysti kohtuutonta sopimusehtoa, joka heijastaa kansallisen oikeuden dispositiivista säännöstä, sen on tarkasteltava ensisijaisesti direktiivin 93/13 1 artiklan 2 kohdassa säädetyn tämän direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jättämisen vaikutusta eikä mainitun direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa säädetyn, sopimusehtojen kohtuuttomuuden arviointiin tehtävän poikkeuksen vaikutusta (määräys 14.4.2021, Credit Europe Ipotecar IFN ym., C-364/19, EU:C:2021:306, 42 kohta).

24 Direktiivin 93/13 1 artiklan 2 kohdan mukaan direktiiviä ei sovelleta pakottavia lakeja tai asetuksia heijastavaan sopimusehtoon.

25 Tältä osin unionin tuomioistuin on jo todennut, että tämä ilmaisu kattaa paitsi ne kansallisen oikeuden säännökset, joita sovelletaan pakottavasti sopimuspuolten välillä niiden tahdosta riippumatta, myös säännökset, jotka ovat luonteeltaan dispositiivisia eli joita sovelletaan lähtökohtaisesti, jos osapuolten välillä ei ole sovittu muusta järjestelystä (ks. vastaavasti tuomio 26.3.2020, Mikrokasa ja Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty, C-779/18, EU:C:2020:236, 50–53 kohta ja tuomio 9.7.2020, Banca Transilvania, C-81/19, EU:C:2020:532, 23–25 ja 28 kohta).

26 Tästä seuraa, että ennen kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tutkii direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdassa säädetyn sopimusehtojen kohtuuttomuuden arviointia koskevan poikkeuksen vaikutusta, sen tehtävänä on tarkistaa ensisijaisesti, jääkö ehto, jonka mukaan määrättyinä eräpäivinä erääntyvillä maksuerillä katetaan ensin korot, direktiivin 93/13 soveltamisalan ulkopuolelle sen 1 artiklan 2 kohdan nojalla.

27 Tämän tarkennuksen jälkeen direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetusta käsitteestä ”sopimuksen pääkohde”, jota ensimmäinen kysymys koskee, on todettava, että tämän säännöksen mukaan sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea sopimuksen pääkohteen määrittelyä eikä hinnan tai korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin ja tavaroihin, kunhan ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Tuomioistuin voi siis valvoa sopimuksen pääkohteen määrittelyä koskevan sopimusehdon kohtuuttomuutta ainoastaan, jos tämä ehto ei ole selkeä ja ymmärrettävä.

28 Tältä osin unionin tuomioistuin on katsonut, että koska direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdassa säädetään poikkeuksesta siitä kohtuuttomien ehtojen sisällöllisestä valvontajärjestelmästä, josta on säädetty tällä direktiivillä toteutetun kuluttajien suojajärjestelmän yhteydessä, tätä säännöstä on tulkittava suppeasti (tuomio 20.9.2017, Andriciuc ym., C-186/16, EU:C:2017:703, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

29 Unionin tuomioistuin on myös todennut sopimusehdoista, jotka kuuluvat direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun ”sopimuksen pääkohteen” käsitteen alaan, että nämä ehdot on ymmärrettävä ehdoiksi, joilla vahvistetaan kyseisen sopimuksen olennaiset suoritukset ja jotka sellaisina määrittävät sopimusta. Sopimusehdot, jotka ovat luonteeltaan liitännäisiä

sopimussuhteen keskeisen sisällön määrittäviin sopimusehtoihin nähden, eivät sitä vastoin kuulu tämän käsitteen alaan (tuomio 3.10.2019, Kiss ja CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

30 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida pääasiassa kyseessä olevan lainasopimuksen luonteen, systematiikan ja ehtojen sekä sen oikeudellisen ja tosiasiallisen asiayhteyden perusteella, ovatko ensimmäisessä kysymyksessä tarkoitetut ehdot olennainen osa velallisen suoritusta, joka koostuu lainanantajan hänen käyttöönsä antaman summan takaisinmaksusta (ks. vastaavasti tuomio 3.10.2019, Kiss ja CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

31 Unionin tuomioistuimen on kuitenkin direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdasta johdettava tällaiseen arviointiin sovellettavat perusteet (ks. vastaavasti tuomio 20.9.2017, Andriciuc ym., C-186/16, EU:C:2017:703, 33 kohta).

32 Tältä osin unionin tuomioistuin on täsmentänyt ulkomaanvaluutan määräisten ja kansallisessa valuutassa takaisin maksettavien lainasopimusten osalta, että hinnan ja korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin tai tavaroihin koskevien ehtojen sulkemista pois kohtuuttomuuden arvioinnista ei sovelleta ehtoihin, joilla ainoastaan määritellään lyhennyserien laskemiseksi sen ulkomaan valuutan vaihtokurssi, jonka määräinen lainasopimus on, kun velkoja ei kuitenkaan tarjoa mitään vaihtopalvelua tämän laskennan yhteydessä, ja joihin ei näin ollen sisälly mitään ”korvausta”, jonka asianmukaisuutta vastineena velkojan toimittamaan suoritukseen nähden ei voitaisi tutkia sen kohtuuttomuuden arvioimiseksi direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdan nojalla (tuomio 30.4.2014, Kásler ja Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, 58 kohta).

33 Unionin tuomioistuin on kuitenkin myös täsmentänyt, kuitenkaan rajoittamatta tätä toteamusta ainoastaan ulkomaanvaluutan määräisiin ja samassa valuutassa takaisin maksettaviin lainasopimuksiin, että valuuttariskiä koskevissa sopimusehdoissa määritellään kyseisen sopimuksen pääkohde (ks. mm. tuomio 20.9.2018, OTP Bank ja OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, 68 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen, ja tuomio 14.3.2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, 48 kohta).

34 Nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan lainasopimuksen ehdot, jotka ovat osa valuutanvaihtomekanismia, johtavat siihen, että valuuttariski sisällytetään lainanottajan maksamiin kuukausieriin. Ensimmäisessä kysymyksessä tarkoitetut ehdot liittyvät sääntöihin, joiden nojalla maksut kohdistetaan korkoihin, Sveitsin frangin (laskentavaluutta) määräisten ja euron (maksuvaluutta) määräisten tilien toimintaan sekä laina-ajan pidentämiseen viidellä vuodella.

35 Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa, että lainanantaja sitoutuu lainasopimuksella pääasiallisesti antamaan lainanottajan käyttöön tietyn rahasumman ja lainanottaja sitoutuu pääasiallisesti maksamaan takaisin kyseisen summan – yleensä korkoineen – sovitun aikataulun mukaisesti. Tällaisen sopimuksen olennaiset suoritukset liittyvät siten rahasummaan, joka on määriteltävä suhteessa sopimuksen mukaiseen myöntämis- ja takaisinmaksuvaluuttaan. Siinä, että laina on maksettava takaisin tietyssä valuutassa, ei lähtökohtaisesti ole kyse liitännäisestä maksujärjestelystä vaan koko velalliselle kuuluvan velvollisuuden ominaislaadusta, joten se on olennainen osa lainasopimusta (tuomio 20.9.2017, Andriciuc ym., C-186/16, EU:C:2017:703, 38 kohta).

36 Vaikka ensimmäisessä kysymyksessä tarkoitetut sopimusehdot ovat osa rahoitusmekanismia, johon liittyy ulkomaanvaluutan määräiselle ja kansallisessa valuutassa takaisin maksettavalle lainalle ominainen valuuttariski, ne eivät liity suoraan lainattuun määrään tai maksettaviin korkoihin eivätkä laskenta- ja maksuvaluutan vahvistamiseen. Näillä ehdoilla nimittäin säännellään valuuttakurssin muutoksen seurauksia täsmentämällä sovellettavat takaisinmaksusäännöt vaihtokurssin vaihtelujen mukaan, joten niitä voidaan pitää liitännäisinä maksujärjestelyinä, jotka eivät liity ”sopimuksen pääkohteeseen” direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

37 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimittamista tiedoista ilmenee kuitenkin, että pääasiassa kyseessä olevan lainan takaisinmaksuehtoja koskevissa sopimusehdoissa konkretisoidaan valuuttariski, joka johtuu laskentavaluutan ja maksuvaluutan valuuttakurssien muutoksista, sekä tätä lainaa määrittävä korkotaso.

38 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on siis arvioitava edellä 32–37 kohdassa esitetyt arviointiperusteet huomioon ottaen, ovatko pääasiassa kyseessä olevan sopimuksen ehdot, joissa määrätään, että määrättyinä eräpäivinä erääntyvillä maksuerillä katetaan ensin korot, ja joiden mukaan sopimuksen kestoa voidaan pidentää ja kuukausieriä suurentaa jäljellä olevan määrän kattamiseksi ja joissa konkretisoidaan näin ollen valuuttariski, osa sitä ominaislaatua, joka liittyy lainanottajan velvollisuuteen maksaa takaisin lainanantajan hänen käyttöönsä asettama rahamäärä.

39 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että lainasopimuksen ehdot, joissa määrätään, että määrättyinä eräpäivinä erääntyvillä maksuerillä katetaan ensin korot, ja joiden mukaan sopimuksen kestoa voidaan pidentää ja kuukausieriä suurentaa jäljellä olevan määrän kattamiseksi, kuuluvat tämän säännöksen soveltamisalaan, jos näissä ehdoissa vahvistetaan kyseiselle sopimukselle ominainen olennainen osa.

Kolmas ja neljäs kysymys

40 Kolmannella ja neljännellä kysymyksellään, joita on tarkasteltava yhdessä ennen toista kysymystä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että valuuttamääräisen lainasopimuksen yhteydessä sellaisten sopimusehtojen avoimuutta koskeva vaatimus, joiden mukaan määrättyinä eräpäivinä erääntyvillä maksuerillä katetaan ensin korot ja joiden mukaan sopimuksen kestoa voidaan pidentää ja eriä suurentaa jäljellä olevan määrän kattamiseksi, täyttyy, kun elinkeinonharjoittaja on esittänyt kuluttajalle objektiivisia ja teoreettisia tietoja tämän kuluttajan taloudellisista velvoitteista, kun euron arvo ulkomaanvaluuttaan nähden mahdollisesti nousee tai laskee, kuitenkin ilman, että tämä elinkeinonharjoittaja olisi esittänyt kuluttajalle tietoja taloudellisesta tilanteesta, joka voi vaikuttaa valuuttakurssien vaihteluihin.

41 Avoimuuden vaatimukseen liittyvän vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ennen sopimuksen tekemistä tiedoilla sopimusehdoista ja sopimuksen tekemisen seurauksista on kuluttajalle perustavanlaatuinen merkitys. Kuluttaja päättää nimenomaan näiden tietojen perusteella, haluaako hän tehdä sopimuksen elinkeinonharjoittajan kanssa sitoutumalla tämän aiemmin laatimiin ehtoihin (tuomio 3.3.2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

42 Tästä seuraa, että sopimusehtojen avoimuutta koskeva vaatimus sellaisena, kuin se esitetään direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdassa ja 5 artiklassa, ei voi rajoittua ainoastaan sopimusehtojen muodolliseen ja kieliopilliseen ymmärrettävyyteen. Koska tällä direktiivillä toteutettu suojajärjestelmä perustuu ajatukseen siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli muun muassa tietojen puolesta, kyseisen direktiivin vaatimusta siitä, että sopimusehdot on laadittava selkeästi ja ymmärrettävästi, ja siten avoimuutta koskevaa vaatimusta on tulkittava laajasti (tuomio 3.3.2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

43 Näin ollen mainitun vaatimuksen on katsottava tarkoittavan sen lisäksi, että asianomaisen sopimusehdon on oltava muodollisesti ja kieliopillisesti kuluttajalle ymmärrettävä, myös sitä, että tavanomaisesti valistuneella ja kohtuullisen tarkkaavaisella ja huolellisella keskivertokuluttajalla on mahdollisuus ymmärtää, miten kyseinen ehto toimii konkreettisesti, ja arvioida näin ollen täsmällisten ja helppotajuisten perusteiden nojalla, mitä mahdollisesti merkittäviä taloudellisia seurauksia tällaisesta ehdosta aiheutuu hänen taloudellisille velvoitteilleen (tuomio 3.3.2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

44 Tämä tarkoittaa, että sopimuksessa on esitettävä avoimesti sen mekanismin konkreettinen toiminta, johon asianomaisessa ehdossa viitataan, sekä tarvittaessa tämän mekanismin ja muissa sopimusehdoissa määrätyn mekanismin välinen suhde siten, että kuluttajalla on mahdollisuus täsmällisten ja helppotajuisten perusteiden nojalla arvioida, minkälaisia taloudellisia seurauksia siitä hänelle aiheutuu (ks. vastaavasti tuomio 27.1.2021, Dexia Nederland, C-229/19 ja C-289/19, EU:C:2021:68, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

45 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava avoimuusvaatimuksen noudattamista nyt käsiteltävässä asiassa kaikkien sellaisten merkityksellisten seikkojen valossa, joihin kuuluvat mainonta sekä kaikki ne ilmoitukset ja tiedot, jotka luotonantaja ja jokainen muu henkilö tämän elinkeinonharjoittajan nimissä on antanut pääasiassa kyseessä olevan lainasopimuksen neuvottelemisen yhteydessä kyseisen lainan markkinoimiseksi.

46 Kun kansallinen tuomioistuin ottaa huomioon kaikki sopimuksen tekemiseen liittyvät olosuhteet, sen tehtävänä on tässä yhteydessä erityisesti varmistaa, että käsiteltävässä asiassa kuluttajalle on annettu tiedoksi kaikki seikat, jotka voivat vaikuttaa hänen sitoumuksensa laajuuteen ja joiden avulla hän voi arvioida muun muassa lainansa kokonaiskustannuksia. Tässä arvioinnissa on yhtäältä ratkaisevaa se, onko tämän sopimuksen ehdot laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi, jotta edellä 43 kohdassa tarkoitettu keskivertokuluttaja voi arvioida tällaisia kustannuksia, ja toisaalta se, onko lainasopimuksessa jätetty mainitsematta tietoja, joita pidetään sopimuksen kohteena olevien tavaroiden tai palvelujen luonteen kannalta keskeisinä (ks. vastaavasti tuomio 3.3.2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

47 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että VE on saanut huomattavan määrän tietoja ennen pääasiassa kyseessä olevan lainan ottamista. Se täsmentää kuitenkin, että nämä tiedot perustuivat oletukseen siitä, että euron ja Sveitsin frangin välinen vaihtokurssi pysyy vakaana. Valuuttariskiä ei kuitenkaan ole lainkaan mainittu.

48 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisista ulkomaanvaluutan määräisistä lainasopimuksista on ensinnäkin todettava, että mainitun arvioinnin kannalta merkityksellisiä ovat kaikki elinkeinonharjoittajan toimittamat tiedot, joiden tarkoituksena on antaa kuluttajalle tietoa

vaihtomekanismin toiminnasta ja siihen liittyvästä riskistä. Erityisen merkityksellisiä seikkoja ovat tarkennukset niistä riskeistä, joita lainanottajalle aiheutuu hänen kotijäsenvaltionsa rahayksikön arvon merkittävästä alenemisesta ja ulkomaisen koron noususta.

49 Tältä osin – kuten Euroopan järjestelmäriskikomitea on valuuttamääräisestä luotonannosta 21.9.2011 antamassaan suosituksessa CERS/2011/1 (EUVL 2011, C 342, s. 1) muistuttanut – rahalaitosten on annettava lainanottajille riittävät tiedot, jotta lainanottajat voivat tehdä niiden pohjalta perusteltuja ja harkittuja päätöksiä, ja niihin tulisi sisältyä ainakin tiedot siitä, miten lainanottajan kotijäsenvaltion rahayksikön arvon merkittävä aleneminen sekä ulkomaisen koron nousu vaikuttaisivat lyhennyksiin (Suositus A – Lainanottajien riskitietoisuus, 1 kohta) (ks. tuomio 20.9.2018, OTP Bank ja OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, 74 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

50 Unionin tuomioistuin on todennut erityisesti, että lainanottajalle on kerrottava selkeästi, että jos hän tekee ulkomaanvaluutan määräisen lainasopimuksen, hän altistuu valuuttariskille, jonka kantaminen voi olla hänelle taloudellisesti vaikeaa, jos rahayksikön, jonka määräisenä hän saa tulonsa, arvo alenee. Elinkeinonharjoittajan on lisäksi esitettävä valuuttakurssien mahdolliset vaihtelut ja tällaisen sopimuksen tekemiseen liittyvät riskit (ks. vastaavasti tuomio 20.9.2018, OTP Bank ja OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, 75 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

51 Tästä seuraa, että avoimuuden vaatimuksen noudattamiseksi elinkeinonharjoittajan toimittamien tietojen on mahdollistettava se, että tavanomaisesti valistunut ja kohtuullisen tarkkaavainen ja huolellinen keskivertokuluttaja ymmärtää paitsi sen, että vaihtokurssien vaihteluista riippuen laskentavaluutan ja maksuvaluutan välisen vaihtokurssin kehitys voi aiheuttaa epäedullisia seurauksia hänen taloudellisille velvoitteilleen, myös ulkomaanvaluutan määräisen lainan ottamiseen liittyvän todellisen riskin, jolle hän altistuu koko sopimuksen koko voimassaoloaikana, jos valuutan, jossa hän saa tulonsa, arvo alenee merkittävästi laskentavaluuttaan nähden.

52 Tässä yhteydessä on täsmennettävä, että simulaatiolaskelmat, joihin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa, voivat olla hyödyllinen tieto, jos ne perustuvat riittäviin ja paikkansapitäviin tietoihin ja sisältävät objektiivisia arviointeja, jotka esitetään kuluttajalle selkeästi ja ymmärrettävästi. Ainoastaan näissä olosuhteissa elinkeinonharjoittaja voi tällaisten simulaatioiden avulla kiinnittää kuluttajan huomion kyseisten sopimusehtojen mahdollisesti merkittävien negatiivisten taloudellisten seurausten riskiin. Kuten kaikkien muidenkin elinkeinonharjoittajan ilmoittamien, kuluttajan sitoumuksen laajuutta koskevien tietojen myös simulaatiolaskelmien on myötävaikutettava siihen, että kuluttaja ymmärtää mahdollisiin valuuttakurssien vaihteluihin liittyvän riskin todellisen laajuuden pitkällä aikavälillä ja siten ulkomaanvaluutan määräisen lainasopimuksen tekemiseen liittyvät riskit.

53 Ulkomaanvaluutan määräisen lainasopimuksen, jossa kuluttaja altistetaan valuuttariskille, yhteydessä avoimuusvaatimusta ei näin ollen voi täyttää se, että kuluttajalle annetaan useitakin tietoja, jos ne perustuvat olettamaan siitä, että laskentavaluutan ja maksuvaluutan välinen vaihtokurssi pysyy vakaana koko sopimuksen voimassaoloajan. Näin on erityisesti silloin, kun elinkeinonharjoittaja ei ole ilmoittanut kuluttajalle taloudellisesta tilanteesta, jolla voi olla vaikutuksia vaihtokurssien vaihteluihin, jolloin kuluttajalle ei ole annettu mahdollisuutta ymmärtää konkreettisesti ulkomaanvaluutan määräisen lainan ottamisesta hänen taloudelliselle tilanteelleen mahdollisesti aiheutuvia raskaita seurauksia.

54 Toiseksi edellä 46 kohdassa mainitun arvioinnin kannalta merkityksellisiin seikkoihin kuuluu myös rahalaitoksen sopimusta edeltävissä asiakirjoissa ja sopimusasiakirjoissa käyttämä kieli. Erityisesti sellaisten ilmaisujen tai selitysten puuttuminen, joilla lainanottajalle ilmoitetaan nimenomaisesti ulkomaanvaluutan määräisiin lainasopimuksiin liittyvien erityisten riskien olemassaolosta, voi vahvistaa, ettei avoimuuden vaatimus, sellaisena kuin se ilmenee muun muassa direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdasta, täyty.

55 Kolmanneksi ja viimeiseksi on muistutettava, että kaupallisen menettelyn sopimattomuuden, josta asianosaisia on kuultu unionin tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa, toteaminen voi myös olla yksi niistä seikoista, joihin kansallinen tuomioistuin voi nojautua arvioidessaan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen ehtojen kohtuuttomuutta (ks. vastaavasti tuomio 15.3.2012, Pereničová ja Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, 43 kohta).

56 Tämän seikan perusteella ei kuitenkaan voida automaattisesti ja yksinään todeta, että direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdasta johtuva avoimuuden vaatimus ei täyty, koska tätä kysymystä on tarkasteltava kaikki yksittäistapauksen seikat huomioon ottaen (ks. vastaavasti tuomio 15.3.2012, Pereničová ja Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

57 Edellä esitetyn perusteella kolmanteen ja neljänteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että ulkomaanvaluutan määräisen lainasopimuksen yhteydessä vaatimus tämän sopimuksen sellaisten ehtojen avoimuudesta, joissa määrätään, että määrättyinä eräpäivinä erääntyvillä maksuerillä katetaan ensin korot, ja joiden mukaan sopimuksen kestoa voidaan pidentää ja eriä suurentaa jäljellä olevan määrän kattamiseksi, täyttyy, kun elinkeinonharjoittaja on toimittanut kuluttajalle riittävät ja tarkat tiedot, joiden avulla tavanomaisesti valistunut ja kohtuullisen tarkkaavainen ja huolellinen keskivertokuluttaja voi ymmärtää kyseisen rahoitusmekanismin konkreettisen toiminnan ja näin ollen arvioida riskiä tällaisten ehtojen mahdollisesti merkittävistä negatiivisista taloudellisista seurauksista hänen taloudellisille velvoitteilleen kyseisen sopimuksen koko keston ajan.

Toinen kysymys

58 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että lainasopimuksen ehdot, joissa määrätään, että määrättyinä eräpäivinä erääntyvillä maksuerillä katetaan ensin korot, ja joiden mukaan sopimuksen kestoa voidaan pidentää ja eriä suurentaa jäljellä olevan määrän, joka voi kasvaa merkittävästi laskentavaluutan ja maksuvaluutan välisen vaihtokurssin vaihtelun johdosta, kattamiseksi, aiheuttavat kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon mainitun sopimuksen osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, koska näissä ehdoissa altistetaan kuluttaja suhteettoman suurelle valuuttariskille.

59 Aluksi on syytä muistuttaa, että direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdan mukaan kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä tehdyn sopimuksen ehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se lojaliteettiperiaatteen vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

60 On myös täsmennettävä, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuimen toimivalta koskee niiden perusteiden tulkintaa, joita kansallinen tuomioistuin voi soveltaa tai joita sen täytyy soveltaa, kun se tutkii sopimusehtoa direktiivin säännökset huomioon ottaen ja erityisesti kun se tutkii mainitun ehdon mahdollista kohtuuttomuutta mainitun direktiivin

3 artiklan 1 kohdan nojalla, ja tämän tuomioistuimen on lausuttava tietyn sopimusehdon konkreettisesta luokittelusta esillä olevan asian olosuhteet huomioon ottaen. Tästä seuraa, että unionin tuomioistuimen on esitettävä kansalliselle tuomioistuimelle vain ne seikat, jotka kansallisen tuomioistuimen halutaan ottavan huomioon kyseisen sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidessaan (tuomio 3.9.2020, Profi Credit Polska, C-84/19, C-222/19 ja C-252/19, EU:C:2020:631, 91 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

61 Sopimusehdon kohtuuttomuuden arvioinnista on todettava, että kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on tässä yhteydessä direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdassa ja 5 artiklassa säädettyjen kriteereiden perusteella ratkaista kussakin asiassa vallitsevat olosuhteet huomioon ottaen, täyttääkö tällainen ehto direktiivissä asetetut lojaliteettiperiaatetta, tasapainoa ja avoimuutta koskevat vaatimukset (ks. mm. tuomio 7.11.2019, Profi Credit Polska, C-419/18 ja C-483/18, EU:C:2019:930, 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

62 Sopimusehdon avoimuus, sellaisena kuin sitä edellytetään direktiivin 93/13 5 artiklassa, on siis yksi niistä tekijöistä, jotka on otettava huomioon ehdon kohtuuttomuuden arvioinnissa, joka kansallisen tuomioistuimen on suoritettava direktiivin 3 artiklan 1 kohdan nojalla (tuomio 3.10.2019, Kiss ja CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

63 Nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevissa sopimusehdoissa, jotka sisältyvät ulkomaanvaluutan määräiseen lainasopimukseen, määrätään, että määrättyinä eräpäivinä erääntyvillä maksuerillä katetaan ensin korot ja että sopimuksen kestoa voidaan pidentää ja eriä suurentaa jäljellä olevan määrän, joka voi kasvaa merkittävästi laskentavaluutan ja maksuvaluutan välisen vaihtokurssin vaihtelun johdosta, kattamiseksi. Näistä sopimusehdoista seuraa, että jos kansallisen valuutan arvo laskee merkittävästi suhteessa ulkomaanvaluuttaan, valuuttariski lankeaa kuluttajalle.

64 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee tältä osin, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen valuuttamääräisen lainasopimuksen yhteydessä kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida ottaen huomioon kaikki pääasian olosuhteet sekä erityisesti elinkeinonharjoittajan asiantuntemus ja perehtyneisyys valuuttakurssin mahdollisiin vaihteluihin ja ulkomaanvaluutan määräisen lainan ottamiseen sisältyviin riskeihin ensiksi, onko lojaliteettiperiaatetta jätetty mahdollisesti noudattamatta, ja toiseksi, onko direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu huomattava epätasapaino mahdollisesti olemassa (ks. vastaavasti tuomio 20.9.2017, Andriciuc ym., C-186/16, EU:C:2017:703, 56 kohta).

65 Lojaliteettiperiaatteesta on todettava, että kuten direktiivin 93/13 johdanto-osan 16. perustelukappaleesta ilmenee, tässä arvioinnissa on otettava huomioon muun muassa osapuolten neuvotteluasemien vahvuus ja se, onko kuluttajaa jollakin tavoin kannustettu suostumaan kyseiseen ehtoon.

66 Sen arvioimiseksi, aiheuttaako sopimusehto kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille lojaliteettiperiaatteen vastaisesti, kansallisen tuomioistuimen on tutkittava, voisiko kuluttajaa lojaalisti ja kohtuullisesti kohteleva elinkeinonharjoittaja perustellusti odottaa, että kuluttaja olisi yksilöllisissä sopimusneuvotteluissa hyväksynyt tällaisen ehdon (ks. mm. tuomio 3.9.2020, Profi Credit Polska, C-84/19, C-222/19 ja C-252/19, EU:C:2020:631, 93 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

67 Näin ollen sen arvioimiseksi, aiheuttavatko pääasiassa kyseessä olevan kaltaiset sopimusehdot kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon ehdot sisältävän lainasopimuksen osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, on otettava huomioon kaikki ne seikat, joista

ammattimainen lainanantaja on voinut olla tietoinen kyseisen sopimuksen tekohetkellä, kun otetaan huomioon muun muassa tämän asiantuntemus valuuttakurssin mahdollisista vaihteluista ja tällaisen lainan ottamiseen liittyvistä riskeistä, ja jotka olivat omiaan vaikuttamaan sopimuksen myöhempään täyttämiseen ja kuluttajan oikeudelliseen tilanteeseen.

68 Kun otetaan huomioon elinkeinonharjoittajan tuntemus ennakoitavissa olevasta taloudellisesta ympäristöstä, joka voi vaikuttaa valuuttakurssien vaihteluihin, kyseisen elinkeinonharjoittajan paremmat mahdollisuudet ennakoida valuuttariskiä, joka voi toteutua milloin tahansa sopimuksen voimassaoloaikana, sekä valuuttakurssien vaihtelun huomattava riski, joka kuluttajalle lankeaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaisista sopimusehdoista, on katsottava, että tällaiset ehdot voivat aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten kyseisestä lainasopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

69 Jollei tarkistuksista, jotka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on suoritettava, muuta johdu, vaikuttaa siltä, että pääasiassa kyseessä olevat sopimusehdot langettavat kuluttajalle, siltä osin kuin elinkeinonharjoittaja ei ole noudattanut avoimuutta koskevaa vaatimusta tähän kuluttajaan nähden, suhteettoman suuren riski saatuihin suorituksiin ja saatuun lainan määrään nähden, koska näiden ehtojen soveltamisesta seuraa, että kuluttajan on vastattava vaihtokurssien pitkän aikavälin kehityksestä aiheutuvista kustannuksista. Tämän kehityksen vuoksi kuluttaja voi joutua tilanteeseen, jossa yhtäältä jäljellä olevan pääoman määrä maksuvaluutassa, tässä tapauksessa euroissa, on huomattavasti suurempi kuin alun perin lainattu summa ja toisaalta maksetut kuukausierät ovat kattaneet melkein yksinomaan korkoja. Näin on muun muassa silloin, kun kansallisessa valuutassa jäljellä olevan pääoman korotusta ei tasapainoteta ulkomaanvaluutan korkokannan ja kansallisen valuutan korkokannan välisellä erotuksella, kun tarkennetaan, että tällaisen erotuksen olemassaolo on lainanottajan kannalta valuuttamääräisen lainan pääasiallinen etu.

70 Kun otetaan huomioon direktiivin 93/13 5 artiklasta johtuva avoimuusvaatimus, tällaisissa olosuhteissa ei voida katsoa, että elinkeinonharjoittaja saattoi kuluttajaa avoimesti kohdellen kohtuudella odottaa, että kuluttaja hyväksyy tällaisen ehdon erillisen neuvottelun tuloksena (ks. analogisesti tuomio 3.9.2020, Profi Credit Polska, C-84/19, C-222/19 ja C-252/19, EU:C:2020:631, 96 kohta), mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tarkistettava.

71 Edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että lainasopimuksen ehdot, joissa määrätään, että määrättyinä eräpäivinä erääntyvillä maksuerillä katetaan ensin korot, ja joiden mukaan sopimuksen kestoa voidaan pidentää ja eriä suurentaa jäljellä olevan määrän, joka voi kasvaa merkittävästi laskentavaluutan ja maksuvaluutan välisen vaihtokurssin vaihtelun johdosta, kattamiseksi, voivat aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten mainitusta sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille, jos elinkeinonharjoittaja ei voinut kuluttajaa avoimesti kohdellen kohtuudella odottaa, että kuluttaja hyväksyy erillisen neuvottelun tuloksena tällaisista ehdoista seuraavan suhteettoman valuuttariskin.

Oikeudenkäyntikulut

72 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 4 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että lainasopimuksen ehdot, joissa määrätään, että määrättyinä eräpäivinä erääntyvillä maksuerillä katetaan ensin korot, ja joiden mukaan sopimuksen kestoa voidaan pidentää ja kuukausieriä suurentaa jäljellä olevan määrän kattamiseksi, kuuluvat tämän säännöksen soveltamisalaan, jos näissä ehdoissa vahvistetaan kyseiselle sopimukselle ominainen olennainen osa.**

2) **Direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että ulkomaanvaluutan määräisen lainasopimuksen yhteydessä vaatimus tämän sopimuksen sellaisten ehtojen avoimuudesta, joissa määrätään, että määrättyinä eräpäivinä erääntyvillä maksuerillä katetaan ensin korot, ja joiden mukaan sopimuksen kestoa voidaan pidentää ja eriä suurentaa jäljellä olevan määrän kattamiseksi, täyttyy, kun elinkeinonharjoittaja on toimittanut kuluttajalle riittävät ja tarkat tiedot, joiden avulla tavanomaisesti valistunut ja kohtuullisen tarkkaavainen ja huolellinen keskivertokuluttaja voi ymmärtää kyseisen rahoitusmekanismin konkreettisen toiminnan ja näin ollen arvioida riskiä tällaisten ehtojen mahdollisesti merkittävistä negatiivisista taloudellisista seurauksista hänen taloudellisille velvoitteilleen kyseisen sopimuksen koko keston ajan.**

3) **Direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että lainasopimuksen ehdot, joissa määrätään, että määrättyinä eräpäivinä erääntyvillä maksuerillä katetaan ensin korot, ja joiden mukaan sopimuksen kestoa voidaan pidentää ja eriä suurentaa jäljellä olevan määrän, joka voi kasvaa merkittävästi laskentavaluutan ja maksuvaluutan välisen vaihtokurssin vaihtelun johdosta, kattamiseksi, voivat aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten mainitusta sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille, jos elinkeinonharjoittaja ei voinut kuluttajaa avoimesti kohdellen kohtuudella odottaa, että kuluttaja hyväksyy erillisen neuvottelun tuloksena tällaisista ehdoista seuraavan suhteettoman valuuttariskin.**

Allekirjoitukset